

Säteilyturvallisuusasiantuntija ja säteilyturvallisuusvastaava

24.-25.5.2018 STUKin
säteilyturvallisuuspäivät,

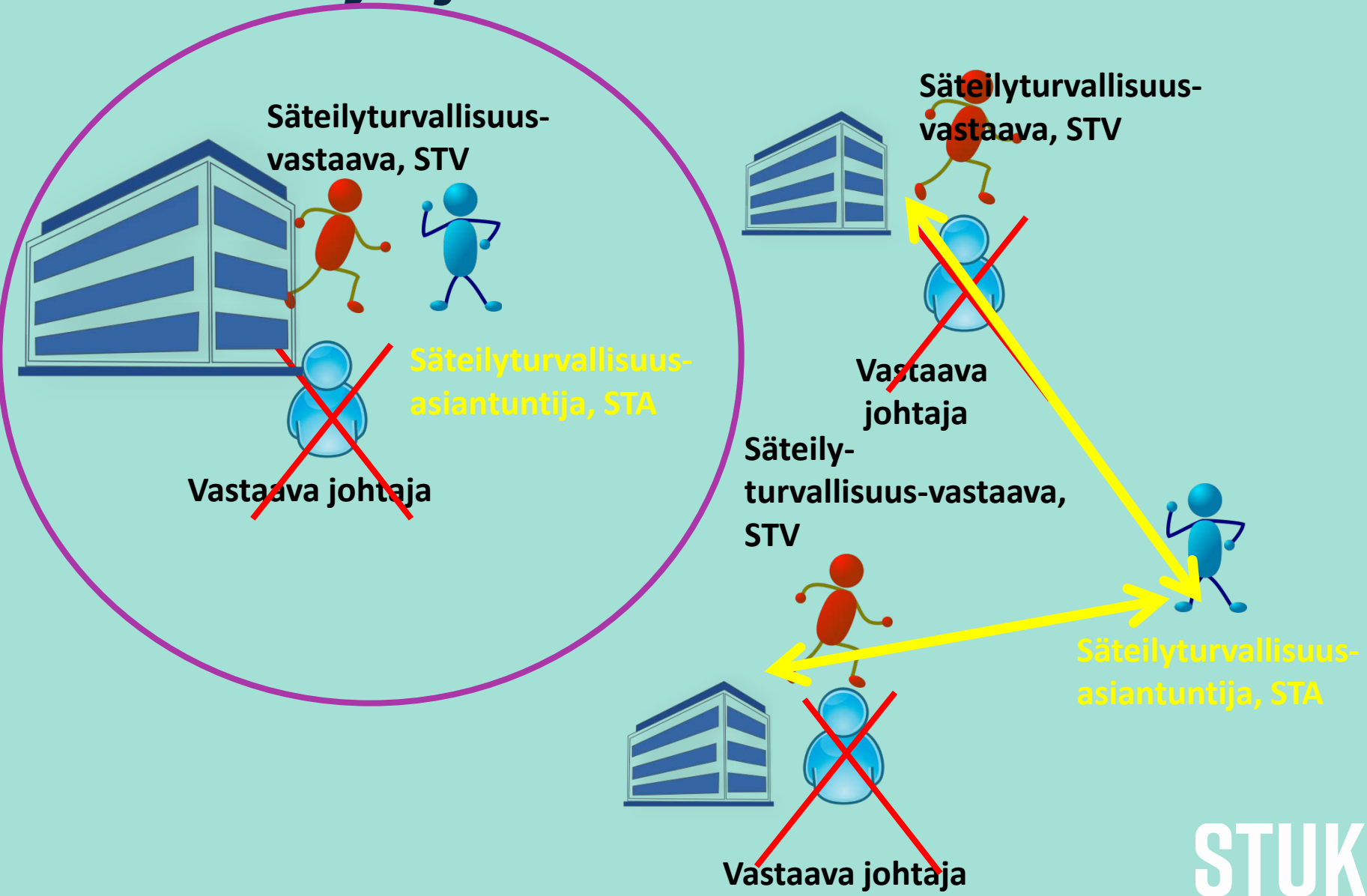
Jyväskylä

Ritva Bly

STUK

Miten järjestelmä muuttuu?

Säteilylain mukaisia rooleja

- **Säteilyturvallisuusasiantuntijaa** on käytettävä **työntekijöiden ja väestön** säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa.
- **Säteilyturvallisuusvastaavan** tehtävänä on huolehtia toiminnanharjoittajan apuna säteilysuojelun toteuttamisesta.

STUK

Säteilyturvallisuusasiantuntijan kelpoisuus

- Yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto soveltuvalta matemaattis-luonnontieteelliseltä tai teknilliseltä alalta.
 - Esim. filosofian maisterin tai diplomi-insinöörin tutkinto pääaineena fysiikka, radiokemia tai ydinvoimatekniikka.
- Osaamisalakohtainen säteilysuojelukoulutus ja riittävä työkokemus (24 kk) tehtävään soveltuvalta osaamisalalta.
- Terveystieteiden ja eläinlääketieteen säteilytoiminnan osaamisalalla STA:lla on lisäksi oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain nojalla oikeus käyttää sairaalafysiikan ammattinimikettä.

Oikeus toimia säteilyturvallisuusasiantuntijana

- **Säteilyturvakeskus** myöntää hakemuksesta osaamisalakohtaisen oikeuden toimia säteilyturvallisuusasiantuntijana sille, joka täyttää kelpoisuusvaatimukset.
- Säteilyturvallisuusasiantuntijan kelpoisuusvaatimukset terveydenhuollon ja eläinlääketieteen säteilytoiminnan osaamisalalla täyttävä sairaalafyysikko voi toimia säteilyturvallisuusasiantuntijana mainitulla osaamisalalla ilman 1 momentissa tarkoitettua hyväksyntää.

Valvira toimivaltainen viranomainen;
sairaalafyysikon nimikesuojaus
terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun
lain nojalla

STUK

Siirtymäsäännös STA:n kelpoisuutta osoittavan todistuksen saamiseksi

- Se, joka ennen säteilylain voimaantuloa on suorittanut 37 §:n 1 momentissa tarkoitetun ylemmän korkeakoulututkinnon ja toiminut vähintään 24 kk säteilyturvallisuudesta vastaavan johtajan tehtävissä tai muussa säteilysuojeluun liittyvässä tehtävässä säteilyfysiikan, radiokemian tai ydintekniikan alalla **teollisuuden ja tutkimuksen säteilyn käytössä tai ydinenergian käytössä**, voi hakea säteilyturvallisuusasiantuntijan kelpoisuutta osoittavaa todistusta ...säteilyturvaneuvottelukunnalta 6 kk kuluessa lain voimaantulosta.
- Maksutta, jos kelpoisuusvaatimukset täyttyvät.

Kielto toimia säteilyturvallisuusasiantuntijana

- **Säteilyturvakeskus** voi **peruuttaa** säteilyturvallisuusasiantuntijan **hyväksynnän** tai **kieltää häntä toimimasta säteilyturvallisuusasiantuntijana**,
 - jos säteilyturvallisuusasiantuntija ei täytä 37 §:ssä tarkoitettuja kelpoisuusvaatimuksia tai
 - hänen antamansa neuvonta toiminnanharjoittajalle on ollut olennaisesti virheellistä eikä hän ole kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa ajassa korjannut puutteita.

STUK

Siirtymäsäännös säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä

- Toiminnanharjoittajan on noudatettava säteilylain velvoitteita **säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä** säteilytoiminnassa viimeistään **12 kuukauden kuluttua** lain voimaantulosta.
 - Toiminnanharjoittajan on laadittava ja toimitettava Säteilyturvakeskukselle 26 §:ssä tarkoitettu turvallisuusarvio 18 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

STUK

Säteilyturvallisuuksiantuntijan käyttäminen (vna 17 §) 1/2

- Toiminnanharjoittajan on huolehdittava, että STA on:
 - ◆ säteilytoiminnassa tiiviisti mukana , jos työperäisen tai väestön altistuksen luokka on 1 tai 2.;
 - ◆ säteilytoiminnassa käytettävissä, jossa työperäisen tai väestön altistuksen luokka on 3.
- Lisäksi STA:ta on käytettävä:
 - ◆ uutta säteilytoimintaa aloitettaessa;
 - ◆ säteilytoimintaa muutettaessa siten, että työperäisen tai väestön altistuksen luokka voi muuttua;
 - ◆ jos työntekijöiden tai väestön säteilysuojelussa havaitaan ongelmia;
 - ◆ lopetettaessa säteilytoimintaa, jossa käsitellään radioaktiivisia aineita, kun on kyse jätteistä ja lähteiden tai tilojen käytöstä poistamisesta.

Säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttäminen (vna 17 §) 2/2

- Poikkeuksena edelliseen on käytettävä ainakin, jos 18 §:ssä tarkoitettussa asiassa tarvitaan neuvoja:
 - ◆ hammasröntgenkuvauksessa, jossa käytetään panoraatomografialaitetta, kefalostaattia tai hammasröntgenlaitetta, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle;
 - ◆ hammasröntgenlaitteella tehtävässä eläinröntgentutkimuksessa;
 - ◆ suojatun röntgenlaitteen käytössä teollisuudessa;
 - ◆ turvallisuuslupaa edellyttävässä ilmailun harjoittamisessa.

Turvallisuusluvasta vapautetussa toiminnassa ei tarvita säteilyturvallisuusasiantuntijaa, esim. suljetun röntgenlaitteen käyttö teollisuudessa.

Säteilyturvallisuusasiantuntijan käytön osa-alueet (vna 18 §) 1/2

- 1) säteilytoiminnan oikeutuksen osoittamisessa;
- 2) työperäisen altistuksen ja väestön altistuksen arvioinnissa ja rajoittamisessa;
- 3) annosrajoitusten asettamisessa ja käytössä säteilysuojelun optimoimiseksi;
- 4) varautumisessa säteilyturvallisuuspoikkeamiin ja niitä koskevien suunnitelmien laadinnassa;
- 5) säteilytoiminnan turvallisuusarvion laadinnassa;
- 6) turvajärjestelysuunnitelman laadinnassa;
- 7) säteilytoimintaa koskevien laadunvarmistusohjelmien laadinnassa;
- 8) työntekijöiden säteilyturvallisuusohjeiden laadinnassa;
- 9) työntekijöiden säteilysuojelukoulutuksen ja täydennyskoulutuksen tarpeen määrittelyssä ja koulutuksen suunnittelussa;
- 10) säteilymittareiden ja säteilymittauslaitteistojen käyttöönotossa ja mittausten vakioisuuden varmistamisessa;

Säteilyturvallisuusasiantuntijan käytön osa-alueet (vna 18 §) 2/2

- 11) säteilylähteiden ja niiden käyttö- ja säilytyspaikkojen sekä niihin liittyvien säteilysuojauksen ja turvallisuutta koskevien järjestelmien käyttöönotossa;
- 12) radioaktiivisista jätteistä huolehtimiseen liittyvissä järjestelyissä;
- 13) säteilylähteiden ja käyttötilojen poistamisessa käytöstä;
- 14) säteilytyöntekijöiden luokittelussa;
- 15) työskentelyalueiden luokittelussa;
- 16) altistusolosuhteiden tarkkailun ja henkilökohtaisen annostarkkailun järjestämisessä;
- 17) raskaana olevien ja imettävien työntekijöiden työjärjestelyissä;
- 18) radioaktiivisten aineiden päästöjä koskevissa järjestelyissä;
- 19) väestön altistuksen seurannan järjestämisessä;
- 20) ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvityksen tekemisessä;
- 21) säteilyturvallisuuspoikkeamien syiden ja poikkeamasta aiheutuvan säteilyaltistuksen selvittämisessä sekä vastaavien tapahtumien ennaltaehkäisemiseksi tarpeellisten toimenpiteiden suunnittelussa.

Säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuus 1/3

- ...**terveydenhuollon ja eläinlääketieteen** säteilytoiminnassa toiminnan luonteen ja siihen liittyvien riskien mukaan yliopistolaissa tarkoitettu **ylempi korkeakoulututkinto** soveltuvalta matemaattis-luonnontieteelliseltä, teknilliseltä, lääketieteen, hammaslääketieteen tai eläinlääketieteen alalta.
- Poikkeus1: röntgenhoitaja natiiviröntgentoiminnassa (ei TT).
- Poikkeus 2: terveydenhuollon säteilylaitteiden ja -lähteiden asennus-, huolto- ja korjaus toiminnassa soveltuva korkeakoulututkinto.

STUK

Säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuus 2/3

- Säteilyturvallisuusvastaavalla on oltava yliopistolaissa tarkoitettu **ylempi korkeakoulututkinto** soveltuvalta matemaattis-luonnontieteelliseltä tai teknilliseltä alalta:
 - 1) tutkimukseen ja isotooppituotantoon käytettävän kiihdyttimen käytössä;
 - 2) avolähteiden käytössä lukuun ottamatta vähäisen riskin toimintaa;
 - 3) ydinenergian käytössä.
- Muussa toiminnassa toimintaan soveltuva koulutus.

Säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuus 3/3

- Lisäksi toimintatyyppikohtaisella osaamisalalla edellytettävä **säteilysuojelukoulutus** ja riittävä (vähintään 4 kk) **työkokemus** tehtävään soveltuvalta alalta.
- **Säteilyturvallisuusasiantuntija** voi kuitenkin toimia osaamisalallaan säteilyturvallisuusvastaavana ilman erillistä säteilyturvallisuusvastaavan säteilysuojelukoulutusta.
- **Radioaktiivisten aineiden maantie- ja raidekuljetuksissa** henkilö, jolla on vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 10 c §:n 2 momentissa tarkoitettu **turvallisuusneuvonantajan todistus**.

STUK

Säteilyturvallisuusvastaava tehtävässään

- **Toiminnanharjoittajan on varmistettava** säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuus ennen tehtävässä aloittamista kelpoisuutta osoittavien todistusten perusteella.
- Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että säteilyturvallisuusvastaavalla on riittävä toimivalta hoitaa hänelle osoitetut tehtävät.
- Säteilyturvallisuusvastaavalla on oltava myös muut käytännön vaatimat edellytykset tehtävänsä hoitamiseen.
- Säteilyturvallisuusvastaavan tehtävänä on huolehtia **toiminnanharjoittajan apuna** säteilysuojelun toteuttamisesta.

Siirtymäsäännökset 1/2

- Säteilyn käytön turvallisuudesta **vastaavan johtajan** kelpoisuutta osoittava todistus, joka on annettu viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019, voidaan hyväksyä turvallisuuslupahakemuksen käsittelyn yhteydessä **säteilyturvallisuusvastaavan** soveltuvalla toimintatyypikohtaisella osaamisalalla säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuutta osoittavaksi todistukseksi.

Siirtymäsäännökset 2/2

- Säteilylain voimaan tullessa voimassa olleessa turvallisuusluvassa säteilyn käytön turvallisuudesta **vastaavaksi johtajaksi nimetty on oikeutettu jatkamaan säteilylaissa tarkoitettuna säteilyturvallisuusvastaavana soveltuvalla toimintatyyppikohtaisella osaamisalalla.**

Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015)

- **Säännellyllä ammatilla** tarkoitetaan virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa säädetyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset.
- **Ammattipätevyyden tunnustamisella** tarkoitetaan päätöksentekoa henkilön kelpoisuudesta harjoittaa säänneltyä ammattia Suomessa.

Säteilyturvallisuuksiantuntija ja säteilyturvallisuuksivastaava ovat säänneltyjä ammatteja.

STUK

Kiitos!

STUK